

Посилання на статтю

Борзенко-Мірошніченко А.Ю. Особливості проектів кластеризації регіонального освітнього простору / А.Ю. Борзенко-Мірошніченко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2010. – № 4(36). – С. 162-166. – Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/36/10baurop.pdf>

УДК 005.8:378

А.Ю. Борзенко-Мірошніченко

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТІВ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Визначена сутність проектів кластеризації регіонального освітнього простору. Виділені особливості таких проектів, які повинні бути враховані на фазі ініціалізації. Табл. 1, дж. 16.

Ключові слова: кластерний підхід, регіональний освітній простір, проекти кластеризації, мета, продукт та результат проектів кластеризації регіонального освітнього простору, сценарний підхід до оцінки життєздатності проектів кластеризації.

А.Ю. Борзенко-Мірошніченко

ОСОБЕННОСТИ ПРОЕКТОВ КЛАСТЕРИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОСТРАНСТВА

Определена сущность проектов кластеризации регионального образовательного пространства. Выделены особенности таких проектов, которые должны быть учтены на фазе инициализации. Табл. 1, ист. 16.

A.U. Borzenko-Miroshnichenko

CLUSTERING PROJECTS FEATURES WITHIN REGIONAL EDUCATIONAL SPACE

Essence of clustering projects features within regional educational space defined. Features of such projects, which should be taken into account during the initialization phase, are disposed.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Вирішення сучасних локальних і глобальних проблем у сфері освіти [1], пов'язаних із процесами демографічної кризи та змінами управлінських механізмів, потребують переходу на проектно-орієнтоване управління. Проголошена на державному рівні децентралізація системи управління освітою [2] актуалізує питання наукового обґрунтування управлінських підходів діяльності місцевих органів самоврядування з питань освіти на регіональному рівні [3].

Аналіз досліджень та виділення невирішеної частини проблеми. Для зниження конкурентної боротьби між навчальними закладами в середині окремих регіонів в роботі [4] в межах концепції формування регіонального освітнього простору виділено принцип інтеграції. Цей принцип передбачає об'єднання освітнього простору регіону шляхом інтегрування матеріально-технічного,

“Управління проектами та розвиток виробництва”, 2010, № 4(36)

науково-педагогічного, науково-методичного потенціалів окремих вищих навчальних закладів регіону, що сприятиме зміцненню регіонального освітнього простору. В роботах [5-6] наголошено, що одним найуспішніших шляхів інтеграції є створення кластерів як необхідної умови здійснення переходу до інноваційної моделі розвитку економіки країни. При цьому визначено, що підготовка компетентних фахівців є одним з мотивів створення кластерних об'єднань.

Механізми кластеризації ефективно використовуються в європейських країнах та США, підтверджуючи той факт, що такий підхід до управління економікою дозволяє забезпечити країні додаткові конкурентні переваги у виробництві товарів та послуг [6].

За даними за 2008 рік в Україні нараховувалося приблизно 25 діючих та 50 потенційних кластерів [7]. Така кількість є недостатньою для проведення ефективної промислової та інноваційної політики. При цьому заклади освіти виступають лише складовими технологічних або промислових кластерів, не утворюючи окремих освітніх кластерів.

Метою статті є визначення сутності проектів кластеризації регіонального освітнього простору.

Основна частина дослідження. Системний підхід при кластеризації передбачає чотири рівня декомпозиції системи, що дозволяє виділити кластери на відповідному рівні: державні, галузеві, регіональні та мікроекономічні [5]. З точки зору методології проектного менеджменту аналізуючи класифікацію проектів [8-9], проекти кластеризації регіонального освітнього простору слід позиціонувати як різновид організаційних проектів у сфері освіти, спрямованих на досягнення комплексного результату.

Визначимо продукт та результат проекту кластеризації регіонального освітнього простору. Продуктом будь-якого проекту виступає створений конкретний матеріальний об'єкт або послуга з унікальними властивостями [8]. Саме таким матеріальним об'єктом проекту кластеризації регіонального освітнього простору виступають сформовані групи навчальних закладів регіону, в межах яких встановлені взаємозв'язки та визначені механізми організації навчальної, методичної, наукової та господарської компонент діяльності. Унікальність угруповування полягає в наявності синергетичного ефекту спільної діяльності елементів групи – кластеру, а також забезпечення мобільності студента в межах регіонального освітнього кластеру.

Для визначення результату означеного типу проектів необхідно окреслити коло зацікавлених сторін, які отримують цінності завдяки використанню унікальних властивостей продукту проекту [8].

Такими зацікавленими сторонами є:

- самі навчальні заклади, головною цінністю для яких є їх конкурентоспроможність на освітньому ринці;

- громада регіону як головний споживач освітніх послуг кластеру. Ціннісна складова для цієї сторони полягає у якості та сучасності освітніх послуг, котрі пропонує об'єднана у кластер група навчальних закладів;

- бізнес, тобто підприємці регіону, які отримують можливість наукового обґрунтування інноваційних шляхів розвитку підприємництва (технологій, засобів, механізмів тощо) в регіоні з безпосереднім урахуванням особливостей останнього. Для цієї зацікавленої сторони кластер дає можливість використання об'єднаного потужного наукового (переважно у вигляді кадрової складової) та господарського потенціалів. Другою цінністю для представників бізнесу (як представників ринку праці) є можливість реалізація власної кадрової політики з урахуванням існуючих потреб шляхом активної участі у формуванні варіативної частини навчальних проектів (програм підготовки).

- держава, яка отримує ефективно працюючий суб'єкт господарювання як складову реалізації обраного інноваційного шляху розвитку країни та її економіки. При цьому у відповідності до міжнародного досвіду від держави залежить вибір та реалізація одного з варіантів кластерної політики [5]: каталітичної, підтримуючої, директивної, інтервенціоністської.

У відповідності до сутності логічної матриці виявлення причинно-наслідкових зв'язків довгострокової експлуатації продукту проекту та отримуваних результатів можна системно представити проект (як діяльність), продукт проекту (як результат діяльності), специфічну (безпосередню) мету (як результат використання продукту проекту), а також глобальну мету (як цінність, яку бажає отримати організація) [10, с.66-71; 11, с.21-26, 8].

1. Глобальну мету проектів кластеризації регіонального освітнього простору слід визначити як розвиток регіональної економіки завдяки формуванню кадрового потенціалу.

2. Специфічною (пріоритетною) метою є забезпечення конкурентоспроможності регіональної системи освіти завдяки високій якості освітніх послуг.

3. Операційна мета (очікуваний продукт) – раціональна група навчальних закладів регіону.

4. Дії як завдання досягнення операційної мети в укрупненому виді зводяться до кроків впровадження механізму кластерного управління [12]:

- визначення сукупності об'єктів (навчальних закладів) кластеризації;
- вибір ознак кластеризації;
- вибір адекватних меті методів кластеризації та визначення зв'язків;
- раціоналізація управлінських процесів (із домінуванням ресурсного забезпечення).

Як вже відмічалось в Україні сьогодні відсутній досвід реалізації проектів кластеризації, особливо у сфері освіти. Цей факт потребує ретельного дослідження життєздатності таких проектів на етапі їх ініціалізації. Таким чином, для підвищення ступеня вірогідності прийняття вірного рішення про інвестування виникає потреба у залученні представника-експерта із зовнішнього оточення проекту для об'єктивної і неупередженої оцінки його переваг, недоліків і ризиків. Саме це виконується на етапі підготовки оціночного висновку (експертизи) [13].

Сценарний підхід до експертизи проектів кластеризації передбачає в процесі побудови останніх виділяти [14]:

- техніко-реалізаційний сценарій;
- організаційно-виробничий сценарій;
- маркетинговий сценарій;
- інвестиційний сценарій;
- кадровий сценарій;
- інституційно-організаційний сценарій.

Сутність кожного з сценаріїв [14] зведено у табл. 1.

Таблиця 1

Сутність сценаріїв оцінки проектів кластеризації

№ з/п	Сценарій	Сутність
1	Техніко-реалізаційний сценарій	Який тип технології може бути створений на основі фундаментального знання про новий фізичний ефект або новий фізичний принцип?
2	Організаційно-виробничий сценарій	Який тип серійного виробництва може та повинен бути створений на основі експериментальних

		зразків продукту?
3	Маркетинговий сценарій	Яким є можливий попит на продукт проекту?
4	Інвестиційний сценарій	Наскільки перспективним є проект створення продукту (послуги, технології, інфраструктури)?
5	Кадровий сценарій	Чи є підготовлені співробітники, спроможні працювати в умовах високої невизначеності?
6	Інституційно-організаційний сценарій	Як повинен бути організований кластер та які шляхи розвитку?

Враховуючи специфіку проектів кластеризації регіонального освітнього простору домінуючі позиції займають кадровий та інституційно-організаційний сценарії.

В межах кадрового сценарію повинен бути оцінений професорсько-викладацький склад створюваного кластеру. Слід відзначити, що нерідко в одному регіоні деякі викладачі працюють навіть у конкуруючих між собою навчальних закладах. Цей факт виступає додатковим аргументом наявної потреби групування (кластеризації) елементів освітнього простору регіону.

Сукупність оцінних показників кадрового потенціалу доцільно поділити на внутрішні та зовнішні. При цьому до внутрішніх слід віднести традиційні показники, які характеризують освіту та компетентність викладача, наприклад, науковий ступінь, вчене звання, стаж педагогічної роботи, рівень застосовуваних методик, інноваційних інструментів організації контактних та безконтактних робіт тощо. Сукупність таких показників визначена в роботах [15-16]. Зовнішня група показників містить оцінки професорсько-викладацького складу, визначені основними споживачами освітніх послуг, тобто студентами. Прикладом таких показників є студентський рейтинг викладача та дисциплін [16].

Інституційно-організаційний сценарій повинен розкрити ознаки та особливості групування навчальних закладів, а також управлінські інструменти організації його діяльності. Враховуючи специфіку реалізовуваних напрямів підготовки в навчальних закладах первинною ознакою кластеризації є навчальна компонента діяльності. Тобто першим завданням є виявлення однорідних напрямів підготовки (спеціальностей), за якими ведеться підготовка у різних навчальних закладах регіону. Наступним кроком є вибір метрики кластеризації.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Отримані наступні наукові результати:

- виділені проекти кластеризації регіонального освітнього простору як різновид організаційних проектів у сфері освіти, спрямованих на досягнення комплексного результату;

- визначено продукт та результат проекту кластеризації регіонального освітнього простору;

- сформульовані елементи логічної матриці проектів кластеризації регіонального освітнього простору.

- наголошено на домінуванні кадрового та інституційно-організаційного сценаріїв в процесі оцінки життєздатності проектів кластеризації регіонального освітнього простору.

Подальші дослідження будуть присвячені розробці інструментальної моделі оцінки проектів кластеризації регіонального освітнього простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борзенко-Мірошніченко А.Ю. Проектно-орієнтований підхід до управління регіональною освітою: особливості, принципи, наукові завдання / А.Ю. Борзенко-Мірошніченко // Тези доповідей VI міжнародної конференції «Управління проектами у

- розвитку суспільства». Тема: Прискорення розвитку організації на основі проектного управління / Відповідальний за випуск С.Д. Бушуєв. – К.: КНУБА, 2009. – С. 21-23.
2. Закону України "Про вищу освіту". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
 3. Борзенко-Мірошніченко А.Ю. Правове забезпечення впровадження проектно-орієнтованого управління системою вищої освіти на регіональному рівні / А.Ю. Борзенко-Мірошніченко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2009. – № 2(30). – С. 78-91.
 4. Борзенко-Мірошніченко А.Ю. Управління регіональною освітою у відповідності до парадигми публічного адміністрування: проектно-орієнтованого погляд / А.Ю. Борзенко-Мірошніченко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2008. – № 3(27). – С. 87-92.
 5. Задорский В. К вопросу о «кластеризации Украины». Сообщение 2: Формирование кластеров технологического бизнеса как необходимое условие создания инновационной экономики / В. Задорский. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/vzadorskiy/article/6594.aspx>.
 6. Дума Б.В. Роль кластерных формирований в будущем экономики Украины / Б.В. Дума. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Economics/37328.doc.htm.
 7. Сандулова Т. Будущее экономики – в кластерных формированиях / Т. Сандулова // Деловой вестник, 2008. – № 06(169). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucci.org.ua/synopsis/dv/2008/dv0806221.ru.html>.
 8. Рач В.А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. посіб. / В.А. Рач, О.В. Россошанська, О.М. Медведєва; за ред. В.А. Рача. – К.: «К.І.С.», 2010. – 276 с.
 9. Деренская Я.Н. Классификация проектов в проектном менеджменте / Я.Н. Деренская. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.finanalys.ru/litra/328/2895.html>.
 10. Практичні інструменти регіонального та місцевого розвитку: навчальний посібник / В.А. Рач, А. Гонє, М.А. Черенкова, О.В. Зеленко, О.М. Рач, О.В. Россошанська, П. Свяневіч, О.М. Куцел, Д. Ліч, О.М. Медведєва, Г.С. Черепаха / за ред. проф. Рач В.А. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2007. – 156 с.
 11. Кавалє Я. Способ финансирования коммунальных инвестиций: Как эффективно подготовить инвестицию согласно требованиям фондов помощи / Яцек Кавалє, Тадеуш Багинський, Збигнев Енджеєвський; [пер. с польского О. Алексейчук]. – Краков: LEMTECH Konsulting sp. z o.o., 2004. – 142 с.
 12. Борзенко-Мірошніченко А.Ю. Застосування кластерного механізму при управлінні регіональними портфелями освітніх проектів / А.Ю. Борзенко-Мірошніченко // Тези доповідей VI міжнародної науково-практичної конференції "Управління проектами: стан та перспективи" // Відповідальний за випуск К.В. Кошкін. – Миколаїв: НУК, 2010. – С. 36-38.
 13. Рач В.А. Особливості комерційного аспекту проектного аналізу освітніх регіональних проектів / В.А. Рач, А.Ю. Борзенко-Мірошніченко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2010. – № 1(33). – С. 112-119.
 14. Громько Ю.В. Что такое кластеры и как их создавать / Ю.В. Громько // Альманах «Восток». – 2007. – № 1(42). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.situation.ru/app/j_arp-1178.html.
 15. Рач В.А. Розробка шаблону опису трудових ресурсів в проектах розвитку ВНЗ / В.А. Рач, О.О. Осік // Тези доповідей VI міжнародної науково-практичної конференції "Управління проектами: стан та перспективи" // Відповідальний за випуск К.В. Кошкін. – Миколаїв: НУК, 2010. – С. 270-272.
 16. Борзенко-Мірошніченко А.Ю. Оцінка якості ресурсів регіонального портфелю освітніх проектів / А.Ю. Борзенко-Мірошніченко // Тези доповідей VII міжнародної конференції «Управління проектами у розвитку суспільства». Тема: Управління цінністю проектів та програм розвитку організацій / Відповідальний за випуск С.Д. Бушуєв. – К.: КНУБА, 2010. – С. 30-31.

Стаття надійшла до редакції 22.11.2010 р.

